

TÜRK KÜLTÜRÜNÜ ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ

TÜRK KÜLTÜRÜ

DERGİSİ

244

SAYI 244

YIL XXI

AGUSTOS 1983

SULTAN BİRİNCİ AHMED VE SPOR

Atf Kahraman

Babası Sultan Üçüncü Mehmed, annesi Handan Sultandır. Manisa'da 9, Mayıs 1588 tarihinde doğdu. Sekiz yaşına kadar burada eğitildi.

Sultan Üçüncü Mehmed, şehzadelerden veliahd olanların da sancağa çıkması yasasını kaldırmış olduğundan, babası öldüğü zaman Topkapı Sarayı'nda bulunuyordu. O gün, 22, Aralık, 1603 galibe divanı vardı. Semerkant, Buhara hanları ile İran şahının ve bazı Avrupa devletlerinin elçileri huzura kabul edilecekti.

Törende bulunması gerekenler Bâbüs-saâde önünde yerli yerinde dururken, taht-ı hümayun çıkarıldı. Sultan Mehmed'in öldüğü dışarıdan yalnız sadrazam Kasım Paşa'ya bildirilmişti.

Padişahın dışarı çıkıp tahtına oturması beklenirken, şehzade Ahmed'in Babû's-saâde'den çıkıp tahta oturması üzerine gerçek anlaşıldı. Şeyhülislâm Kaba Mustafa Efendi ve müşavere var diye çağrılmış olduğundan, biat töreni yapıldı ve on beş yaşında bulunan Sultan Ahmed tahta cülus etmiş oldu.¹

Sultan Birinci Ahmed, padişah olduğu zaman, biniciliğe, cirid oynamaya, güzr atmaya ve avcılığa meraklı bir gençti. Padişahlığının ilk yılında, içeride Kabak Meydanı'nda, Kum Meydanında (Ağa Bağçesi-Arkeoloji Müzesinin yeri) dışarıda Davud Paşa, İstavroz, Tersane ve Halkalı saraylarının bağçelerinde avlanır veya ok atma, güzr kaldırma eğitimleri yapardı.

Birkaç sene içinde kişiliğini bulup babaannesi Safiye Sultan ve annesi Handan Sultan'ın etkisinden kurtuldu, çok iyi bir sporcu olduğunu kanıtladı. Divanda yazıcılık yapmış olan Taşköprülüzade Mehmed Kemâleddin Efendi, yakından tanımak fırsatını bulduğu Sultan Ahmed'i şöyle anlatıyor:

"... Yüzleri yuvarlak ve beyaz, boyları uzun, sözleri tathydı. Ataları Sultan Murad Han hazretlerine benzer görünürler ise de, ondan bin kere daha başkadır... Ben divanda çalışırken, huzurlarına girdikçe yüzlerine bakmaya gücüm yetmez ve dediğimi bilemezdim. Yazıcı arkadaşım hasta olub da yalnız arz okumaya girmek gerektiği zaman, Tanrı hakkı için doğru söylüyorum, haşmetinden korkuya kapılır güçlülkle okuyabilirdim. Bununla beraber pâdişahımızdan iyilikten başka bir şey görülmez idi."²

(1) Mehmed bin Mehmed, Nuhbetü't-tevarih, s. 176, Peçevi İbrahim, C. 2. s. 290.

(2) Taşköprülüzade Mehmed Kemaleddin, Târih-i saf yahut Tuhfetü'l Hubâb, s. 9,10.

Gürzcülüğü

Sultan Birinci Ahmed, 1604 yılını ve 1604/1605 kışını umumiyetle spor yaparak geçirdi. Yetişmesinde doğancı koğuşundan Hafız Ahmed Ağa'nın büyük etkisi oldu. Ahmed Ağa avcılıkta binicilikde başarılı olduğu kadar, nedim-i hâs olmağa lâyık ve aynı zamanda şair bir kişiydi.³

1605 yılında, hususiyle topuz —gürz— atmada ve hünerler —bendler— uygulamada k e s k i n denilecek kadar başarıya ulaştı.

O yılın bir yaz günü, Kabak Meydanı'nda enderunlu ve haremli ağaların önünde at sürerken, topuzunu havaya atıptutarak birkaç bend gösterdi. Daha sonra atını koşturarak meydanın ortasındaki nişan yerine gelince, üzengiye basıp dizginleri çekerek durdu ve topuzu ileriye doğru fırlattı. Büyük bir başarı göstermiş ve erişilmesi güç bir uzaklığa atmıştı. Doğancıbaşı Ahmed Ağa'nın yazdığı şu şiir, yuvarlak bir mermer taşa yazılarak düştüğü yere dikildi.⁴

Sürüb meydâna atın Ahmed Han,
Hünerer arz kıldı halka bi-had,

Çıkarıb topuzun attı havâya,
İnerken yine tuttu ol serâmed

Bir iki kerre attı tuttu anı,
Geri meydan sürdü ol sehi kad.

Nişan yerine erüb ol cihangir,
Rikâba basdı nitelim sed

Topuzun attı erdi bu mekâna,
Nişan dikdik ki ta kalsun müebbed

- (3) Hâfız Ahmed Ağa (paşa) Filibelidir. Enderunda doğancıbaşı iken şairliği, güzel konuşması ile nedim- hâs lıkda yapıyordu. 10.Şubat.1608 tarihinde vezaret verilerek kapant-ı-derya olub saraydan çıktı. Ayşe Sultan ile evlendirildi. Şam, Bağdad, Diyarbekir valiliklerinde bulundu. Sultan Dördüncü Murad zamanında iki defa sadrazamlık yaptı. İkinci sadrazamlığının üçüncü ayında yeniçerilerin ayaklanması üzerine yapılan ayak divanında padişahın gözü önünde parçalanarak şehid edildi. Mezarı Karacaahmed mezarlığındadır.
- (4) Bu taş halen Topkapı Sarayı'nın Marmara denizi tarafındaki bahçe içinde bulunan İstanbul Levâzım Amirliği'ne bağlı levâzım anbar müdürlüğü binasının (Abdurrahman Şeref Bey'in krokisinde karakol binası diye gösetrilen bina) önünde durmaktadır. Levâzım anbar müdürlüğü tarafından düzenlenmiş bir dosyada, Sultan Üçüncü Selim ve Sultan İkinci Mahmud'a ait nişan taşlarıyla birlikte resimleri bulunmaktadı. Ancak Sultan Ahmed'e ait kitabenin metninde bazı yanlışlıklar var. Abdurrahman Şeref Bey, Tarih-i Osmanı Encümeni Mecmuası'nda (s. 294-296) kitabeyi iyi okuyamadığını söylüyor. Tarihini de (h. 909-m. 1503, 1504) olarak gösteriyor. Doğrusu Halim Baki Kunter'in Vakıflar Dergisi'nin ikinci sayısının 455 nci sahifesinde bildirdiği kitabedir. Biz Halim Baki Kunter'in yazdığını aldık.

Görüb nev şevketin Hafız o şahın,
Duâlar eyledim can ile biâdd
Dedim târihini bu yere geldi,
Çün attı topuzun Sultan Ahmed

(h. 1014 - m. 1605)

Yine o yılın ekim ayının birinci günü avlanmak için Çatalca Sarayı'na gitmişti. O gece nedense kararını değiştirib Edirne'ye gitmek arzu ettğinden, harem ve enderun halkı alınmadan ertesi gün yola çıkılıp avlana avlana üç günde Edirne'ye vardı.

O günlerde güz atmada idmanlı ve başarılı olduğu için, Sarây-ı Cedid'in Kum Meydanı'nda yine idman yapmaya devam etti. Burada attığı bir topuz-güz. meydanın ortasındaki yedi katlı Cihannümâ kasrının üzerinden aşarak saray ovasına düştü.⁵

(5) Dr. Rifat Osman Bey, "Edirne Sarayı" isimli kitabında, "Cihannümâ kasrının arkasından attığı güz burcu aşip Tavuk Ormanı'nın ortasına düşmekle o yere bir mermer sütun dikilerek Hafız Ahmed Paşa'nın şu dörtlüğü tarih olarak yazılmıştır" diyerek Saray Ovası'nın çağımızda Tavuk Ormanı denilen ve Kırkpınar güreşlerinin yapıldığı yer olduğunu anlatmak istiyor. Kanımızca Rifat Osman bey yanılıyor. Çünkü:

1 — Evliya Çelebi haziran, 1653 de Edirne'yi ve bu arada Saray-ı cedid'i gezdiği zaman, "Derbeyan-ı zemin-i bağçe-i hâssa" diyerek Rifat Osman beyin Tavuk Ormanı dediği ve Adâlet Kasrı'nın bulunduğu yeri anlatırken, Sultan Birinci Ahmed için dikilmiş bu sütundan bahsetmiyor. Halbuki Evliya Çelebi'den 60-70 sene sonra Üçüncü Ahmed zamanında bu sütunun mevcut olduğunu Cevri Çelebi bildiriyor. Sütun o yerde olsaydı Evliya Çelebi hiç batsetmez miydi? Demek ki Sırık Meydanı orası değil.

2 — Silâhdar Fındıklılı Mehmed Ağa, ki bu sarayda bulunmuştur. 4. Ekim. 1692 günü Sultan İkinci Ahmed'in Rabia kadından İbrahim ve Selim isimli ikiz şehzadesi doğduğu zaman, yapılan şenlikleri anlatırken, "O gün padişah hazretleri Alay Köşkü'ne tegrif eyleyib karşısında olan Sırık Meydanı'nda dört güne değin gündüzlerde tabihane ile pehlivanlar güreştirip ciritler oynatt.." diyerek Sırık Meydanı'nın Alay Köşkü önünde olduğunu açıkca belirtiyor. (C. 2, s. 681).

3 — Özdemir Nutku da, "IV. Mehmed'in Edirne Şenliği" isimli kitabında, John Covel'in plânından yararlanarak vermiş olduğu düğün yerleşim plânında, Alay Köşkü'nü Tarem-ı hümayun kapısının yanında gösteriyor. Bab-ı hümayun kapısının da açıldığı Alay Meydanı aynı zamanda Sırık Meydanı ismiyle anıldığı için, Özdemir Nutku, şenliğin yapıldığı yeri Sırık Meydanı olarak göstermiştir. (s. 48)

Halen harabesi durmakta olan Bâb-ı hümayun kapısı, Cihannümâ kasrının önünden (140) adım uzaklıktadır. Bu bilgilere göre, Sultan Birinci Ahmed'in güzünün düştüğü yer Adâlet Kasrı'nın önündeki meydan değil, Tunca'nın karşı tarafındaki Bâb-ı hümayun kapısının önündeki yer olub bazı tarihler tarafından Alay Meydanı bazılarınca da Sırık Meydanı diye anılmıştır.

Cevri Çelebi, bu olayı şöyle anlatıyor:

".. Merhum Sultan Ahmed Han, 1014 (m. 1605) tarihinde ağırlıksız, saray halkı olmadan Edirne'ye geldikde, sarây-ı üzerinden aşub ta saray ovasının ortasına düşmeğin, ol yere bir sütun dikmişlerdir ki, ol nişan sütun için o meydana Sırık Meydanı denilmiştir. Bu fakir Cevri Çelebi o sütunu Sultan Üçüncü Ahmed Han zamanında mevcut olduğunu gördüm. Lâkin, sonra yıkıldı ve sütunun konulduğu taşları dahi istiyen alıp götürdü. O zaman gürzün 1014 tarihinde (m. 1605) saray meydanına düştüğünü Hafız Ahmed Paşa bir kasidesinde demiştir ki, bu beyt onundur :

Dâver-i devr-i zaman şâh-ı sıhan Ahmed Han
Ki odur server-i şâhan Feridun efser
Gürz-i zerrin ile ol şâhı temâşâ eyle
Necm-i didâr ile hurşid-i kıran etti meğer
Düşmanı serkeş olur iltiya ol demde heman
Dest-i kahrından eğer ana dokunsa şeşber
Aşurb gürzünü bir tâk-ı felek garsadan
Aşurı san'at edüb kıldı acıb arz-ı hüner⁶

Sultan Ahmed'in amacı o kış Edirne'de geçirip büyük atası Sultan İkinci Selim'in çok sevdiği bu güzel şehrin av yerlerinde gönlünce avlanmaktı. Ancak, Edirne'ye gelişinden bir hafta sonra, annesi Handan Sultan'ın ağır hasta olduğu ve Anadolu'da Toyül isimindeki eşkiyanın ayaklandığı haberleri gelince acele İstanbul'a döndü. O sırada İstanbul'a gelmiş bulunan Güzelce Ali Paşa'nın kadırgasıyla Mudanya'ya oradan da kara yoluyla Bursa'ya gitti.⁷

Ok Atıcılığı

Sultan Ahmed, atıcılığı kimden öğrendi ve ne zaman k a b z a a l d ı, bu konuda şimdilik bir belge bulamadık. Ancak, onun bu spordaki başarısını tesbit eden anıtlar hâlâ Davud Paşa Sarayı —Kışlası— nın bahçesinde durmaktadır.

Bu dönemde, 1200 gezin üzerinde ok atan Tozkoparan İskender, Şücâ" Deve Kemal, Lânduhâ Cafer, Mir-i âlem Ahmed ağa, Çullu Ferruh.. gibi ünlü atıcılar yetişmiyordu. Ama, yine de İstanbul Ok Meydanı'nda yeni menziller açılıp 1000-1100 geze ok atan atıcılar çıkıyordu. Enderun'da da hâlâ atıcılık en çok yapılan sporlardandı.

Sultan Ahmed, 1606 yılında 18 yaşında civan bir delikanlı iken, Davud Paşa Sarayı bahçesinde yaptığı bir ok atışı için Hafız Ahmed Paşa'nın şu şiiri oraya dikilen anıta yazıldı :

Hâfızâ dildildi çün ayak - tağı târihidir,
Menziline kondu Sultan Ahmed Han ayak - tağı.⁸
(h. 1015 - m. 1606)

(6) Tarih-i Cevri Çelebi, C. 1. s. 10.

(7) Mehmed bin Mehmed, Nuhbetü't tevarih, s. 231.

(8) Kuleli Askeri Lisesi'nde uzun seneler edebiyat öğretmenliği yapmış olan Tahiri'l. Mevlevi, 14. Temmuz. 1322 (m. 27. Temmuz. 190) cuma günü Davud

Taşköprülüzade Mehmed Kemaleddin Efendi de bu hâdiseyi abartarak şu şekilde veriyor :

"..Davud Paşa Sarayı yakınında attıkları okların birkaç fersah yerde nişanı hâlâ görülmektedir ki nice Rüstem kemankeşler bin sene çalışsalar yanına yakın atamazlar..." diyor ve şu şiiri yazıyor:

Kemân-ı tir-i Sultan Ahmedî den
Siper tuttu güneşten ay yüzüne.⁹

Avcılığı

Sultan Ahmed, yaptığı sporlar içinde en çok avcılığı seviyordu. Bu sevgi, Yıldırım Bayazıd, İkinci Murad ve Kanunî Sultan Süleyman gibi büyük Osmanlı padişahlarının da avcılığı çok sevmiş ve yapmış olmalarından ve avcılık yaparak savaşın her türlü zorluklarına hazır bulunmanın yasa gereği oluşundan kaynaklanıyordu.

Padişah olduğu zaman doğancı koğuşunda bulunan Filibeli Ahmed Ağa, doğanla av tutmaktaki mahâreti kadar şiir yazmakta, ata binmekte ve güzel konuşmakta herkesten üstün olduğundan, padişah'ın nedim-i hası olmuş kısa bir süre sonra da doğancı başlığa yükselmişti.¹⁰

Genç padişah, önceleri Ahmed Ağa ve doğancı koğuşunun avcılarıyla Davud Paşa Sarayı'nın bahçesine, İstavroz'a (Beylerbeyi Sarayı'nın arkasında), Halkalı Sarayı'na ve Çatalca Sarayı'na giderek avlanıyordu.

27 Temmuz 1612 günü İstavroz bahçesine yine avlanmak için gitmişti. Mahpeyker Sultan'dan bir oğlunun doğduğu haberi geldi. Daha sonraları Osmanlı tahtına geçecek ve sporculuğu kadar yiğitliği ve kan dökücülüğü ile de ün alacak olan bu şahzadeye Murad adı verildi.

İstanbul yöresindeki av yerleri dar ve avı da az olduğu için, onu artık doyuruyordu. Hep aklında Edirne'nin av hayvanı bol ve çeşitli olan av yerleriydi. Bu düşüncesinin ne Darû's-ssâre ağası Hacı Mustafa Ağa'ya ve ne de doğancı-başı ağaya açmıştı.

Paşa kışlasına ok atmaya giden İbrahim Bey, Özbekler şeyhi Necmeddin efendi, Ahmed Nuri bey, Hafız Ahmed bey, Abdülkadir Efendi, Necmeddin Efendi ve Vakkas beyler ile birlikte gitmiş. Orada Sultan Birinci Ahmed'in menzil taşlarını görerek not almış. Bu notları da ancak altı yıl sonra Mahfel dergisinin 1328 (m. 1912) yılında yayınlanan 26 ve 27 nci sayılarında yazmış.

(9) Târih-i saf, s. 11, 12

Çetin Altan, Milliyet gazetesinin 28.Haziran.1981 tarihli sayısında çıkan "On Yedinci Yüzyılın Başında Yahya Efendi'nin Kalemî" başlıklı yazısında, Yahya Eendi'yi eleştirirken Sultan Ahmet'in sporculuğunu ve rekorlarını da küçümseyen bir dil kullanıyor ki yanılıyor. Oradaki "Fersah, fersah" kelimesi (12.000) adımlık bir uzaklık değil, Evliya Çelebi'nin "Asûmân ser çekmiş" sözleri ve ve çoğumuzun da abartarak belirttiği gibi, kimsenin erişemeyeceği bir uzaklıktır.

(10) Zübdetü't tevarih, vrk. 96.

23. Aralık. 1612 günü, avlanmak için yine Davud Paşa Sarayı'nın bahçesine gitmişti. Ertesi günü sadrazam Nasuh Paşa'ya hatt-ı hümayun göndererek, Edirne'ye gitmek istediğini ve gerekli hazırlıkların yapılmasını' emretti.¹¹

Aralık ayının son gününe kadar Davud Paşa Sarayı'nda kalıp av yaptı. 31. Aralık. 1612 salı günü, sarayın önünde bütün devlet büyükleri, yeniçeriler, ve sipâhi bölükleri ağalarıyla yerli yerinde dizilmiş, padişahu uğurlamaya hazır idiler.

Yasa gereğince, padişah sadrazam Nasuh Paşa, şeyhülislâm Hocasade Mehmed Efendi, Davud paşa, Nakkaş Hasan Paşa, Yusuf Paşa ve Kapudan Halil Paşa'larla devlet işlerini görüştü. Daha sonra yine yasa gereğince padişah ile Küçük Çekmece köyüne kadar gidiip oradan Edirne'ye uğurlandı.¹²

2. Ocak. 1613 günü Çorlu'ya girilirken, cümdi silâhsörler hüner gösterisi yaptılar. Burgaz'a gelince yine cümdiler cirid oynamaya başladılar. Oyuna önce vezirler, daha sonra da çok iyi bir cümdi binici olan sadrazam Nasuh Paşa katıldı.

Sultan Ahmed, bir süre oyunu seyretti. Fakat daha fazla dayanamadı, atını meydana sürüp sadrazam Nasuh Paşa'nın karşı safındaki alayın başında yer aldı.

Mehterhânenin çaldığı yürük semailerin etkisiyle çöşüp ileriye atılmak için kişneyip eşinen Zerrü-i şevket isimli külheylânını mahmuzladı meydana sürdü. Karşı alaya yaklaşıp geri döneceği zaman, ciridini Nasuh Paşa'ya doğru fırlattı. Keskin bir cümdi ve çok iyi cirid oyuncusu olan Nasuh Paşa, padişahın arkasından yetişti ve ciridini Sultan Ahmed'in omzunun üst tarafına doğru nişan aldı. Atsa mutlaka vurabilirdi, ama saygısından atmadı. Sonra alanın ortasında atından inip rîkâb-ı hümayuna gelerek yer öptü.¹³

Birkaç gün Burgaz'da Şehid Mehmed Paşa sarayı'nda kalıp o yörede avlandıktan sonra, 10.Ocak.1613 günü öğleye doğru Hacılar Ezanı denilen yerdeki İskender Çelebi'nin bağçesi önünde binlerce Edirneli tarafından kös, tabıl, nefir nek-kare, surnay çalınarak ve kurbanlar kesilerek karşılandı.

Öğle vakti şehre girildi. Selimiye câmiinin yanından geçilirken, atının dizginini câmiye çevirdi ve namazı cemaâatla birlikte kıldı. Daha sonra Saraçhane köprüsünden tâ Hasoda'ya kadar olan yola döşenmiş halılar üzerinden geçerek Sarây-ı âmire'ye geldi.¹⁴

Edirne'de bulunduğu sürece, hemen her gün av köpekleri ve parsar ile ava çıktı. Ayrıca yasa gereğince haftada dört gün, divan olup Hasoda önünde bir de câmi yaptırdı.¹⁵

(11) Nuhbetü't tevarih , s. 248.

(12) Nuhbetü't tevarih, s. 249.

(13) Naimâ, C. 2. s. 96, 97.

(14) Nuhbetü't tevarih, yazarı Mehmed Efendi, tarihinde Sultan Ahmed'in Edirne'ye gidişini bütün ayrıntılarıyla anlatıyor. Saraçhane köprüsünden Hasoda'ya kadar olan uzaklık için de "Tahmina iki mil miktarı mesafedir. Saray kapısına değin.. diyor. Ben, 5.Haziran.1982 günü Saraçhane köprüsünün başından halâ harabesi duran Bâb-ı hümayunu adımladım (990 adım (tahminen 750 metre) geldi.

(15) Kâtip Çelebi, Fezleke, C. 1. s. 347.

Büyük bir süre av yapılmasını arzu ediyordu. Bunun için, birkaç gün önceden Çömlek köyü etrafına şikâr halkı gönderilip av hayvanları sürgün edilerek köy yakınındaki bir tepenin önünde kuşatıldı. Sultan Ahmed, odabaşı Cafer Ağa, silâhdar Mehmed ağa, çuhadar Ahmed ağa ve rikâbdar İsmail Ağa ile 23. Ocak. 1613 gecesi sabaha yakın atlara binerek av yerine gelip bir tepe üzerine kurulmuş olan otağ-ı hümâyuna girdi.

Gün ağarıken av hayvanlarına doğanlar ve tazılar bırakılarak r e s m . i ş i k â r tamamlandı. Daha sonra Çömlek köyündeki Sultan İkinci Murad Bağçesi'ne gidilerek dinlenildi.¹⁶

Süre avında sadrazam Nasuh Paşa bulunamamıştı. Bu sebeble Nusuh Paşa'ya, hasoda, hazine, kiler ve seferli gılmanlarına yasa gereğince aydan düşen payları gönderildi.¹⁷

Sultan Ahmed, Edirne'de 15. Nisan, 1613 gününe kadar kaldı. Bu üç aylık süre içinde Kayalıdere, Kurtkayası ve Çömlek köyü yörelerinde dört defa süre avı ve on yedi defada hâssa şikâr ağaları ile ava çıktı.

Sultan Ahmed av yaparken doğandan av almakta gerçekten çok becerikliydi. Bunu şikâr ağaları ile yarışmasına yapmaktan ayrı bir zevk alırdı.¹⁸

Kanuni Sultan Süleyman'ın Tunca'da kayıkla balık tuttuğunu tarihlerde okumuştur. Ona özenerek, kendisi de Tunca'da balık tutacak ve saltaant kayığı ile av yapacağı Çömlek köyü, Bosna köyü yakınlarına kadar gidebilecekti. Bu amaçla Tunca ve Meriç nehirleri içinde kayığın geçmesine engel olabilecek ağaç, taş, kök ve ne varsa hepsi temizlendi. İstanbul'daki kayıkhaneden bir küçük saltanat kayığı Rodocuk —Tekirdağ— na oradan da kızaklar ile Edirne'ye getirildi. Altın yıldızları yenilendikten sonra, Sultan Ahmed'in hizmetine sunuldu.¹⁹

Edirne'de bu şekilde her çeşit av yaptıktan sonra İstanbul'a kiraz mevsimini ve yazı geçirmek üzere gitmeye karar verdi.

(16) Evliya Çelebi, 1653 yılında Sofya'dan İstanbul'a dönerken Edirne'ye geldiği zaman Murad Han bağçesini gezmiş. Şöyle anlatıyor: "...Bu hakir bu bahçede bir köhne büyük ağaç gördüm. Çevresi altmış ayak idi. Lâkin ağacın gövdesi çürüyüp kabuğu kalmış ve halâ bu bağ-ı meramin ustası ve üç yılz nefer külâhli bostancısı bağbanı var. Bu kasr-ı Cemşid içinde Gazi Murad Han'ın hil'atları ve eğeri vardır." (C. 5. s. 330).

(17) Naima, C. 2. s. 97-99.

Kâtip Çelebi, Fezleke, C. 1. s. 347.

(18) Naimâ, Sultan Ahmed'in av teşkilâtını şöyle anlatıyor: "...Boz renkli doğan muhafızlarına doğancı, ak doğan muhafızlarına şahıncı, akbaba muhafızlarına çakırcı, atmaca muhafızlarına tmacacı denilir. Aynî'nin kanunnamesine göre Birinci Ahmed zamanında 30 doğancı, 270 şahıncı, 270 çakırcı, 45 atmacı vardı. Padişahın av hademesi 6-700 kişiden ibaretti." (C. 3. s. 228, 307, 308).

(19) Naimâ, C. 2. s. 112.

Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver, Hayat Tarih Dergisi'nde "Edirne'deki Yahılar ve Kayıklar" başlıklı yazısında bu konuda bilgi vermektedir. Bak.

15 Nisan 1613 günü Edirne'den "umum kapı kulu ve erkân ve âyanla müretteb alaylar ve mülkememl saflar ile hareket.." ederek ayrıldı. Yolda kararını de-ğiştirdi. Osmanogulları'nın Rumeli'ye ilk geçen şehzadesi ve avcılık yaparken attan düşüp ölen Süleyman Paşa'nın Bolayır'daki kabrini ziyaret etmek için yolunu de-ğiştirip Gelibolu'ya yöneldi.²⁰

Sultan Ahmed, 1613 yılının yaz günlerini umumiyetle Üsküdar, İstavroz, Tersane, Davudpaşa, Çatalca, Halkalı, Beşuktaş saraylarının bahçelerinde ve Kağıthane'de avlanarak geçirdi. 29 Eylül 1613 günü, ramazanın yaklaşmış olması sebebiyle berat gecesi akşamı Topkapı sarayına döndü.

Ramazanı ve bayram günlerini Topkapı sarayında geçirdi. Âdet-i kadimeleri aynen uyguladı. Birinci gün, bayram namazından sonra Yalıköşkü'ne inip önce pehlivanları güreştirdi, sonra aylarla saksonların boğuşmalarını ve cüldi ağaların yedek atlar üzerinde dolaşmalarını seyretti ve şikâr ağalarının getirdikleri avı kabul edip ihsanlar verdi. İkinci günü Cirit meydanı —Güllane— nde Enderun cüldileri cirit oynadılar ve kapı arasında sadrazamdan bahşişlerini aldılar. Üçüncü gün Eski Saray'da sadrazam cüldilerinin cirit oyununu seyretti ve yasa gereği verilmesi gereken bahşişlerini verdi.

Bayramdan bir hafta sonra, "büyük atası Sultan İkinci Selim gibi kalil ül karar olmakla yine Edirne seferine niyet edüb 22 Kasım 1613 Cuma günü..." Sadrazam Nasuh Paşa'yı da yanına alarak Edirne'ye üçüncü defa gitmek üzere yola çıktı.²¹

Burgaz'a gelince buradaki Şehid Mehmed Paşa sarayına konuk oldular. Ertesi günü, Burgaz civarında sürgün avına çıkıldı. Av esnasında ansızın bir dağ keçisi ortaya çıktı ve avcıların üzerine saldırdı. Şaşkınlıktan herkes kaçarken, padişah eline bir kargı alıp keçiye saldırdı.

Bir süre Burgaz'da kalıp avlandıktan sonra 2 Ocak 1614 günü Edirne'ye girildi.²²

O kış Edirne'de yine av yapmakla geçirdi. Ünlü Divan Şairimiz Nefî de bu gezide padişahla beraber bulunuyordu. Edirne'yi öven kasidesini işte o zaman yazarak Sultan Ahmed'e sunmuştu. Kasideden birkaç beyt şudur :

Edirne şehri mi bu ya gülşen-i me'vâmidir
Anda kasr-ı pâdişahi cennet-i alâ mıdır

.....
Cenneti görmüş bir adam var ise gelsin disün
Tarh-ı anın dahi böyle dilkeş ü ra'nâ mıdır
Yani Sultan Ahmed'i âdil ki ferş-i dergehi
Arşından a'lâ değilse çerhinden ednâ mıdır.
Kasr-ı ruhfezâ değil hüsni bâhâ me'vâsıdır
Var ise bu rûy-i arzın âlem-i belâsıdır²³

(20) Nuhbetü't tevarih, s. 250.

(21) Naîmâ, C. 2. s. 108

Kâtip Çelebi, Fezleke, C. 1. s. 353.

(22) Kâtip Çelebi, Fezleke, C. 1. s. 353.

(23) Naîmâ, C. 2. s. 109

Sultan Ahmed, o yıldan sonar sıtmaya yakalandı. önceleri tehlikeli görülmeyen bu hastalık sebebiyle gün geçtikçe kuvvetten düştüğü gibi, spordan ve eğlenceden de hoşlanmaz oldu. Mimar Mehmed Ağa'ya yaptırmakta olduğu câmîe her gün gidiyor, yapımını kontrol ediyordu. İşçilerin ücretini de günü gününe ödüyordu.²⁴

Tarihçiler tarafından elinin açıklığı, savurganlığı ve cömert olmasıyla eleştirilen bu sporcu padişah sıtmadan kurtulamadı. Çok zayıf düştü ve elli gün süren mide hastalığından 22 Kasım 1617 (23 Zilkade 1026) günü yirmi dokuz yaşında iken öldü. Cenazesi yeni yaptırmış olduğu ve adı ile anılan Sultan Ahmed câmîinin yanındaki türbesine gömüldü.

(24) Dimitri Kantemir, Osmanlı İmparatorluğunun Yükseliş ve Çöküş Tarihi, Çev. Dr. Özdemir Çobanoğlu, C. 2. s. 148.